

Прудкий шмугляр : історичний роман

Олег Клименко

ОЗНАЙОМЧИЙ ФРАГМЕНТ

© Видавництво «Богдан». Усі права застережено.

Фрагмент надано для ознайомлення. Повна книжка — nashaknyga.com.ua

1

Офіцер головного осередку розвідки 1 штабу ХІ армійського корпусу поручик Вольфганг Нойбауер, не приховуючи стурбованості, нервово, з певним страхом, крокував безкінечним лунким коридором із шеренгами щільно зачинених дверей. У ньому сплелися, вкрай небажані для військового непослух, непокора, бунтарство і протест. Офіцер ішов на аудієнцію до підполковника Августа Фоллендорфа, з яким украй розминувся з думками, щоби подати рапорт про своє переведення у будь-який гарнізон імперії.

Він добре знав дивацтва свого начальника — похмурого відлюдькуватого типу, який часто вибухав, як скажений помідор, «прикрашаючи» свою безмежно хамську мову якимись непристойними для офіцера рухами, тож виробив звичку нічому не дивуватися. Оскільки манери спілкування підполковника не викликали симпатій, розмова мала би бути складною.

Нойбауер на мить уявив його непоказну зовнішність: худе, без зморщок обличчя, вузький лоб із зализинами, нижню щелепу, яка випнулася вперед і виражала непохитну волю й слабку думку, великий, гострокінцевий кадик, що виразно підкреслював дрібне педантство, холодну жорстокість та злопам'ятство. Чи не найбільшу відразу викликали у поручика вуха підполковника, притиснуті до черепа, неначе у мстивого коня, котрий готується вкусити чи фицнути ногою.

Опецькуватий, схожий на діжку капітан Гайнріх Мільх, із густими бровами, які зрослися, й сірими уважними очима, щось кричав із виском і стогоном у телефонну слухавку. Було чути лише уривки його слів:

— Ні, ніяк... не зможе.

За всього інтелігентного вигляду, академічної освіти, вишуканих, а інколи лакейських манер капітан мав у Фоллендорфа авторитет класичного дурня. Не дарма ж кажуть: «Чим

бездоганніша людина ззовні, то більше демонів у неї всередині».

— Фоллендорф не приймає, — провалившись у крісло, по дитячому щасливо усміхнувся капітан, якому чи не найбільше перепало від начальника за надмірну педантичність у власній гігієні. Подейкували, що за роботою його кишківника й нирок, які наполегливо просилися до клозету, можна було звіряти годинник.

— Як так? Я ж записаний...

— Йому повний капут. Питання вирішене. Пенсіон... Я цього світлого дня вже п'ять років чекаю. Щойно стало відомо, що нашим начальником призначений підполковник Ромуальд Грасгоф, — Мільха розпирало від радощів. Він сипав словами, й було важко зрозуміти, де закінчується одна фраза і розпочинається інша.

Повідомлення було настільки важливе й неочікуване, що зовсім затьмарило гостроту власних проблем, які Нойбауер переживав.

— Боже правий, що ж робити? — запитав украй здивований і розгублений поручик, який не вірив у чудеса. У його голові все ще гніздилися невгамовані думки про переведення.

— Поки що, Вольфганге, залиште все як є. Начальник штабу корпусу полковник Рімл скликає нараду, на якій буде представлений Грасгоф.

Є люди старі, а є застарілі, такі, як підполковник Август Фоллендорф. Того, який довів свою повну неспроможність, якого всі ненавиділи, нарешті спровадили на пенсію. Через його мстивий, озлоблений характер осередок розвідки корпусу жив на нервах, на крику, на образах, мало не привселюдних, про які знав мало не весь Львів. Його маніякальна підозрілість переоцінювати супротивника стала вкрай небезпечною.

У Генеральному штабі нарешті зрозуміли, що між шефом і командою запанувала незгода, що започаткувала серію суперечок, провалів, які шкодять роботі.

«Організація розвідки підполковником Фоллендорфом не оправдала вкладених у неї зусиль», — звучало у підсумку його діяльності, що підписав полковник Август Урбанський фон Остримеч і затвердив начальник Генерального штабу генерал Конрад фон Гетцендорф.

Відкриття наради чомусь затримувалося. Офіцери безцільно штовхалися в коридорі, збиралися групами й гуділи. Вони чули про Грасгофа як про жорсткого службиста і чудового наїзника. Подейкували, що молода, не об'їджена як слід кобила фицнула йому в груди і намагалася зубами відірвати вухо. Тільки сильне тіло могло витримати такий удар.

На представлення Грасгофа навдивовижу нудний та педантичний полковник Франц Рімл зволив виділити п'ять хвилин. Примхливо насупившись й виконавши формальний ритуал, без зайвої міміки, ніби скульптура, відкланявся, щоб зайнятися важливішими справами — у дружини командувача корпусом генерала кавалерії Дезідерія Колошвару де Колошварі — день народження. Полковник іноді дозволяв собі таємно загулювати, як і личить його посаді. А загулявши, обирав для розваг випадкових жінок. Від його походеньок до офіцерів долинав лише відгомін.

Уляглися стримані аплодисменти й вітальний шумок. Підполковник Ромуальд Грасгоф постав перед офіцерством у новому мундирі, пошитому в хорошого кравця. Мундир сидів на стрункій фігурі підполковника хвацько, по-віденському. Він підняв руку, і зала помертвіла в тиші. Начальник стояв напружений, суворий і величавий, як у дні своїх найшумніших бойових успіхів у локальних конфліктах на Балканах. Жили тільки рухомі великі очі під пенсне, які виражали тонку кмітливість породи й споглядали уважно, строго, вимогливо кожного і всіх одразу. Все це надавало його плечистій фігурі монументальності. Уся його поведінка була розрахована на ефект, на глядача, навіть поза й жести.

— Дисципліна, служба, обов'язок, негайне виконання наказів. Ось мої принципи керівництва, — бадьорим доктринальним тоном, під стиль йому, виголосив постулати новий начальник розвідки корпусу.

Підполковник після представлення також міг би йти і приймати справи, але залишив підлеглих лише для того, щоби похизуватися своїм демократизмом. «Нехай розглядають, радяться, мацають, радіють чи сумніваються».

Усі, хто нині бачив його обличчя, навіть стрункий ряд ідеально білих зубів, розуміли, що перед ними не черговий телепень, який готовий з кожного приводу влаштовувати розноси та істерики. Їхній вольовий і жорсткий начальник, який спритно схоплює суть будь-якої думки, у демократію гратися не стане і свої накази обговорювати не дасть.

...Розпочав службу Грасгоф і справді круто, неначе скаковий кінь, який застоявся, — відразу в галоп. Підполковник, від якого струменіла впевненість вожака, чия зірка сходить, не терпів дипломатії, називаючи її «даремним шарканням паркетом». Він пунктуальний і педантичний до фанатизму. Це стало його другою натурою. Усі розуміли — новий начальник самоутверджується.

Вранішню оперативну нараду перервали обережний стукіт і втручання чергового офіцера капітана Мільха. Тісний кітель, що туго обтягував його повні плечі та груди, настовбурчився на грушоподібному животі — вигляд у нього зовсім не військовий.

— Перебіжчик з російського боку. Затримали у Бродах, — мовив якимось невпевнено.

— Коли дізналися?

— Учора ввечері.

— Чому відразу ж не доповіли? — підвищив тональність Грасгоф.

Мільх, нервово смикнувши пітною шиєю, пролепетав:

— Підполковник Фоллендорф у таких випадках забороняв його турбувати перед сном, щоб не псувати собі настроя.

— Кожен принцип мусить мати сенс. Його принцип — несусвітня дурість! Мені зобов'язані доповідати негайно.

Черговий потупився.

— Невчасні й безтолкові рапорти знищують у нас професійність. Запам'ятали?

— Авжеж, пане підполковнику.

— Із якого полку перебіжчик? А ім'я його є?

— Не могу знати, — зацьковано мовив черговий офіцер. — Це поза рамками моїх посадових обов'язків.

— Tausend Teufel! 2 Вчу, вчу вас... Так візьміть цю справу на себе і дізнайтеся, — вибухнув Грасгоф, і всі відчули на собі крижане дихання його гніву.

— Слухаюся! Виконаю, як ви наказали.

— Вчіться, Гайнріху, вчіться, — ущипнув його Нойбауер.

Мільх білярдною кулею викотився з кабінету й попрямував до клозету з таким виглядом, ніби щойно поховав товариша.

— Порядки тут у вас... Не розвідник, а суцільне непорозуміння. Із такими фахівцями з нахилом до порожніх фраз хіба що капусту саджати, — завершив сеанс свого «фе» підполковник.

А чи завершив? Після виразної паузи він продовжив:

— Багато зроблено сумних і нікому не потрібних дурниць. Я тут для того, щоби виправити провали у розвідувальній роботі. Хто не бажає служити зі мною, хто втратив хист, може подати рапорти про переведення. Ваше рішення я зрозумію. Для усіх інших, сподіваюся, що такі будуть, якщо у вас є ідеї, як вийти зі стану ганебного застою, звольте подати мені відповідні записки.

Обстановка злегка розрядилася: салою пробіг шепіт.

Поручик Нойбауер чув багато розповідей про Грасгофа, іноді настільки фантастичних, що в існування такої людини вірилося з

трудом. Він у душі захоплювався підполковником: і хоробрістю його, і силою, і розумом, і яскравою чоловічою красою. Поручик, який врешті-решт прокладав шлях угору, а не вниз, пошматував свій рапорт. Він вирішив перегорнути сторінку власних непорозумінь з начальством і розпочати нову.

1 Hauptkundschuttsstelle — так в оригіналі.

2 Тисяча чортів (нім.).

• • •

Далі — у повній книжці «Прудкий шмугляр : історичний роман».

nashaknyga.com.ua